

Дослідження фінансового стану банківської системи України
УДК [336.71:657.62]

Пальчик Ю. М.
Магістр 2 курсу

фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. У статті проаналізовано фінансовий стан банківської системи України, досліджено динаміку доходів та витрат банків України. Надано рекомендації щодо підвищення їхньої прибутковості. Зроблено прогноз розвитку банківського сектору України.

Ключові слова: банк, доходи, витрати, фінансовий стан, прибутковість.

Аннотация. В статье проанализированы финансовое состояние банковской системы Украины, исследована динамика доходов и расходов банков Украины. Даны рекомендации по повышению их доходности. Сделан прогноз развития банковского сектора Украины.

Ключевые слова: банк, доходы, расходы, финансовое состояние, доходность.

Abstract. The article analyzes the financial condition of the banking system of Ukraine, studies the dynamics of income and expenses of banks in Ukraine. Recommendations to improve their profitability are done. The forecast of the banking sector in Ukraine is made.

Keywords: bank, income, expenses, financial position, profitability.

В Україні за станом на 01.09.2016 р. діяло 100 банківських установ. Така їх кількість, незважаючи на стрімке зменшення, все ж залишається занадто великою та створює високу конкуренцію між банками. Конкурентоспроможність банків залежить від отриманих ними фінансових результатів, тому завданням їхньої діяльності є підвищення прибутковості, створення дієвих механізмів контролю і нагляду за фінансовим станом, зокрема, співвідношенням доходів і витрат, що виражається у вигляді прибутку чи збитків. Тому дослідження

фінансового стану банків та пошук шляхів підвищення їхньої прибутковості є актуальним науково-практичним завданням.

Управлінню доходами і витратами банку присвячено праці багатьох провідних вітчизняних і зарубіжних вчених, з-поміж яких К. В. Голуб [1], І. К. Кравченко [2] та інші. Однак не дивлячись на значну кількість наукових праць існує необхідність подальших досліджень фінансового стану банківської системи України.

Метою статті є дослідження теперішнього і прогнозування майбутнього фінансового стану банківської системи України та пошук можливих шляхів його покращення.

Сутність дослідження фінансового стану банку полягає у побудові системи взаємозв'язаних показників, які характеризують стан об'єкта дослідження. Розраховані коефіцієнти дають змогу поглибити висновки про фінансовий стан банків, оскільки абсолютні значення не дозволяють побачити повну картину [3].

Поняття дохідності банку відображає позитивний сукупний результат його діяльності. За рахунок доходів банку покриваються усі його операційні видатки (включаючи адміністративно-управлінські), формується прибуток банку, розмір якого визначає рівень дивідендів акціонерів, збільшення власних коштів та розвиток пасивних і активних операцій [2]. Діяльність банківського сектору України протягом 2013-2015 рр. була збитковою (табл. 1).

Таблиця 1

Доходи та витрати банків України за 2013-2015 рр.

№ з/п	Показники	Сума (млн грн)			Приріст 2014-2013рр.	Приріст 2015-2014рр.
		2013 р.	2014 р.	2015 р.		
1	2	3	4	5	6	7
1	Доходи	120 920	157 878	153 457	36 958	-4 421
1.1	Процентні доходи	94 791	113 418	110 649	18 627	-2 769
1.2	Комісійні доходи	18 107	19 969	21 288	1 862	1 319
1.3	Результат від торгових операцій	2 098	13 513	10 680	11 415	-2 833

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7
1.4	Інші операційні доходи	3 102	7 708	7 324	4 606	-384
1.5	Інші доходи	927	1 082	1 932	155	850
1.6	Повернення списаних активів	1 895	2 188	1 584	293	-604
2	Витрати	119 188	168 512	205 685	49 324	37 173
2.1	Процентні витрати	59 174	71 997	71 809	12 823	-188
2.2	Комісійні витрати	2 905	3 550	4 292	645	742
2.3	Інші операційні витрати	8 436	8 443	9 028	7	585
2.4	Загальні адміністративні витрати	29 095	32 409	27 212	3 314	-5 197
2.5	Відрахування в резерви	18 270	53 643	92 995	35 373	39 352
2.6	Податок на прибуток	1 308	-1 530	349	-2 838	1 879
3	Чистий прибуток/збиток	1 732	-10 635	-52 228	-12 367	-41 593

Як видно з табл. 1, за 2014 р. збиток банківського сектору становив 53 млрд грн (за 2013 р. прибуток склав 1,4 млрд грн). Від'ємний фінансовий результат діяльності банків було отримано банками I групи, що кредитували масштабні проекти та понесли значні втрати від окупації АР Крим та ситуації на сході України. Співвідношення витрат банків до їхніх доходів за підсумками 2014 р. становило 125,2% (порівняно зі 99,1% у 2013 р.), рентабельність активів -4,07% (0,12% у 2013 р.), рентабельність капіталу -4,07% (0,81% у 2013 р.) [4; 5]. Загальні доходи банків України зменшилися головним чином через від'ємний показник процентних доходів. А витрати збільшилися, головним чином через збільшення резервних фондів банку, що негативно відбилося на чистому прибутку/збитку банків.

На рис. 1 зображено абсолютне відхилення головних показників банківського сегмента України у 2015 р. порівняно із попередніми роками. Як видно з рис. 1, доходи банків України за 2014 р. порівняно з 2013 р. збільшилися на 30,6% і становили 157,9 млрд грн, за 2015 р. становили 153,5 млрд грн. Витрати банків України за 2014 р. порівняно з 2013 р. зросли на 43,6%, а збиток по системі банків за станом на 2015 р. становив 66,6 млрд грн.

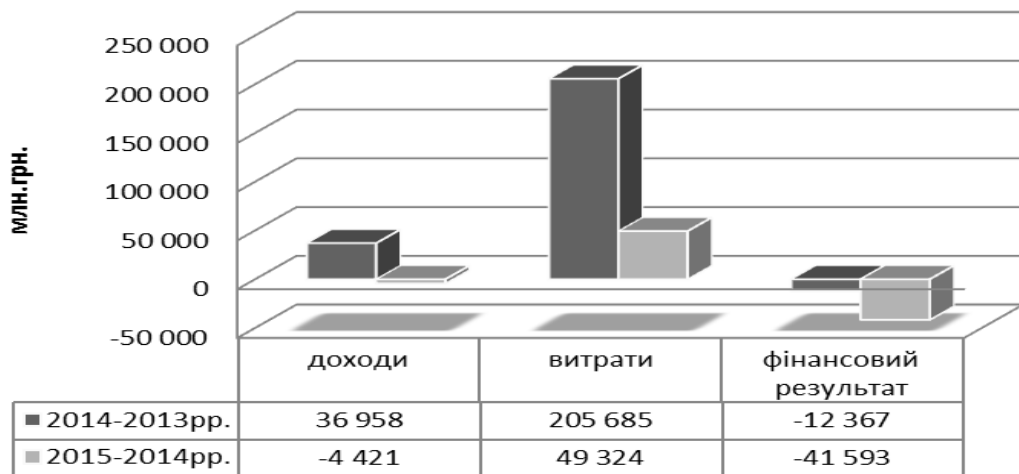

Рис. 1. Динаміка абсолютного відхилення фінансових показників банків України за 2013-2015 рр.

Прибуток по системі банків за станом на кінець 2013 р. становив 1,7 млрд грн. Збиток по системі банків за станом на кінець 2014 р. становив 10,6 млрд грн. За 2015 р. 68 банків отримали прибуток на загальну суму 1,1 млрд грн.

За 2015 р. загальний обсяг збитку діючих банків становив 6,1 млрд грн, що спричинило зростання сумарного збитку з початку поточного року до -52,2 млрд грн. При цьому 77% збитку за вересень становили збитки, отримані двома банками. Фінансовий результат банків України за станом на 01.08.2016 р. становить -5,3 млрд грн.

Показники доходів українських банків за перше півріччя 2016 р. порівняно із 2015 р. зменшилися на 13%, що обумовлено збитками від торгових операцій і зменшенням інших операційних доходів. На відміну від доходів, витрати банків стали меншими на 25%, що пов'язано зі зменшенням об'ємів відрахувань в резерви, що скоротився в 3 рази [5].

Зростання витрат протягом звітного періоду насамперед було спричинено збільшенням обсягів відрахувань у резерви на можливі втрати від активних операцій через погіршення якості кредитного портфеля банків. Обсяги відрахувань на формування резервів порівняно із відповідним періодом попереднього року зросли у 3,7 рази і 01.01.2015 р. становили 103,3 млрд грн, або 39,3% від усіх витрат банків (порівняно із 16,7% у 2013 р.).

Рентабельність активів – фінансовий коефіцієнт, що характеризує ефективність використання всіх активів підприємства. Рентабельність капіталу – це відсоткове відношення чистого прибутку банку до його власного капіталу. Характеристику прибутковості банку за рентабельністю активів і капіталу протягом 2013-2015 рр. наведено у табл. 2.

Таблиця 2

Характеристика прибутковості банку за рентабельністю активів і капіталу протягом 2013-2015 рр.

Показник	2013 р.	2014 р.	2015 р.
Рентабельність активів, %	0,12	-4,07	-5,55
Рентабельність капіталу, %	0,81	-30.46	-51.34

Аналізуючи рентабельність активів (ROA), можна зробити висновки про її стрімке погіршення з 0,12 % до -5,55%, що свідчить про погіршення внутрішньої політики банку, професіоналізму його менеджерів, які повинні підтримувати оптимальну структуру активів і пасивів з погляду доходів і витрат. Розглянувши рентабельність капіталу українських банків за 2013-2015 роки, можна зробити висновки про негативний прогноз розвитку всієї сфери. Швидке погіршення показника з 0,81 % до -51,34 % свідчить про різке зменшення прибутку банків в 2015 році і про край не ефективну діяльність банків.

Очікується, що починаючи з 2017 р. ВВП країни буде зростати на 2% щорічно, незважаючи на те, що економічний потенціал темпів зростання економіки України знизився за останні кілька років через хронічну нестачу інвестицій (рівень інвестицій в основний капітал відносно ВВП знизився до 11%), що значно обмежує майбутнє зростання внутрішнього виробництва. При цьому з кожним роком інфляція в країні буде сповільнюватися: у 2017 р. – до 19,2%, в 2018 – до 8,4%. Тому можна відслідкувати поступове покращення економіки країни разом з становищем банків України.

Проте можливий і песимістичний прогноз діяльності банків, що також залишаються дуже ймовірним. НБУ очікує, що дефіцит поточного рахунку платіжного балансу складе 2,5 мільярда доларів в 2016 році в

порівнянні з дефіцитом поточного рахунку в 2015 році в розмірі всього лише 176 мільйонів дол. США [5]. Також зростає курс долара США, на фоні сезонних коливань в країні (літній відпочинок, опалювальний сезон), тому однозначно говорити про неминуче покращення в країні не можна.

Саме інвестиції в банківську сферу і економіку в цілому зможуть вберегти від краху лідерів сфери. Незважаючи на зменшення кількості банків, можна досягти зміцнення їх стану та підвищення довіри вкладників.

Література

1. Голуб К. В. Особливості інституційного розвитку банківської системи України / К. В.Голуб // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки. – Випуск 13(1). – 2015. – С. 139-142.

2. Кравченко І. К. Банківська система та проблеми стратегічного розвитку / І. К. Кравченко // Вісник НБУ. – 2012. – № 1. – С. 7-10.

3. Опубліковано перший звіт про фінансову стабільність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=32236416.

4. Рейтинг життєздатності банків – I півріччя 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forbes.net.ua/ua/business/1399592-rejting-zhittezdatnosti-bankiv-i-pivrichchya-2015-go>.

5. Інфляційний звіт і макроекономічний прогноз НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=30478311>.

Автор

Пальчик Ю. М.

Керівник

Гонтар Д. Д.

к.е.н., викладач

Завідувач кафедри банківської справи
д.е.н., проф.

Колодізев О. М.